

NIEUWIGHEDEN IN HET BELGISCH AUTEURSRECHT

Sinds 1 augustus 2022 is het Belgisch auteursrecht op een aantal punten gewijzigd. Op die dag verscheen immers in het Belgisch Staatsblad [de wet van 19 juni 2022](#) tot omzetting van de [Richtlijn 2019/790 van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eenheidsmarkt](#) (de zogenaamde DSM-Richtlijn).

Hieronder overlopen wij de belangrijkste wijzigingen.

1 Uitzonderingen in de wet

1.1 *Tekst- en datamining*

Twee nieuwe uitzonderingen voor tekst- en datamining werden in de wet ingevoerd. Dat is een proces waarbij een geautomatiseerde analyse gebeurt van grote hoeveelheden gegevens (waaronder eventueel dus ook beschermd materiaal). De DSM-Richtlijn verplicht alle EU lidstaten een dergelijke uitzondering in te voeren.

De eerste uitzondering kan enkel aangewend worden door onderzoeksorganisaties en erfgoedinstellingen en uitsluitend met het oog op wetenschappelijk onderzoek. De tweede uitzondering kan door iedereen aangewend worden voor om het even welke doeleinde (commercieel of niet-commercieel).

De eerste uitzondering is van dwingend recht hetgeen betekent dat auteursrechthebbenden dit recht voor onderzoekorganisaties en erfgoedinstellingen nooit kunnen uitsluiten (bv. in het abonnementscontract van een databank). Bij de tweede uitzondering is dit wel mogelijk: indien de auteursrechthebbende een voorbehoud formuleert dan is tekst- en datamining niet mogelijk. Rechthebbenden kunnen dus tekst- en datamining voor commerciële doeleinden tegengaan door dit uitdrukkelijk te verbieden (een 'opt-out'). In het geval van een gesloten (doorgaans betalende) databank kan dit verbod in het abonnementscontract worden opgenomen. Bij een open online databank kan dit verbod vermeld staan in de algemene voorwaarden van de website of in de metadata waarin dit verbod gecodeerd staat. Bij deze open online databanken dient dit verbod wel machinaal leesbaar te zijn voor bv. softwarerobots die gebruikt worden om aan tekst- & datamining te doen.

Bij de eerste uitzondering dient de output van deze tekst- en datamining worden opgeslagen met een passend beveiligingsniveau en mag deze enkel worden bewaard voor doeleinden in verband met wetenschappelijk onderzoek, inclusief de verificatie van onderzoeksresultaten. Bij de tweede uitzondering mag de output worden bewaard zolang dit nodig is voor tekst- en datamining.

1.2 *De preserveringskopie*

Onze wet kent reeds sinds 2005 een uitzondering voor de zogenaamde preserveringskopie waarbij voor het publiek toegankelijke bibliotheken, voor het publiek toegankelijke musea of archieven een

aantal reproducties van beschermd materiaal konden maken voor zover dit gerechtvaardigd kan worden door het voor de bewaring van het culturele en wetenschappelijk patrimonium gestelde doel.

Deze uitzondering wordt nu uitgebreid naar instellingen voor cinematografisch of audio(visueel) erfgoed. Ook de beperking tot een aantal reproducties werd afgeschaft. Het is niet vereist dat het materiaal waarvan een reproductie wordt gemaakt eigendom is van de erfgoedinstelling: ook van werken die niet tot haar collectie behoren kan een erfgoedinstelling een conserveringskopie maken.

Belangrijk is ook dat de EU lidstaten in het verleden de mogelijkheid hadden om een dergelijke uitzondering in te voeren (België en andere lidstaten hadden dit gedaan maar anderen niet). Sinds de DSM-Richtlijn is elke lidstaat verplicht deze uitzondering in te voeren.

1.3 Gebruik voor onderwijsactiviteiten

Onze wet kent reeds lange tijd uitzonderingen voor onderwijsactiviteiten. Aangezien er in de EU-lidstaten verschillende varianten van kracht waren, legt de DSM-Richtlijn alle lidstaten op om minstens een zelfde uitzondering te voorzien voor het digitaal gebruik van beschermd materiaal voor onderwijsactiviteiten.

Ter illustratie bij onderwijs mag beschermd materiaal worden gekopieerd (met uitzondering van bladmuziek) of aan het publiek worden meegedeeld in het kader van het digitaal gebruik van dit materiaal. Voorwaarde is wel dat dit gebruik plaatsvindt onder de verantwoordelijkheid van de onderwijsinstelling, in haar gebouwen maar ook elders, of door middel van een beveiligde elektronische omgeving die alleen toegankelijk is voor de leerlingen of studenten en het onderwijzend personeel van de onderwijsinstelling.

Voor de praktijk zal deze gewijzigde formulering van de onderwijsuitzondering in België weinig verschil betekenen.

2 Werken die niet meer in de handel beschikbaar zijn

Voortaan is het erfgoedinstellingen onder bepaalde voorwaarden toegelaten om gebruik te maken van zogenaamde out-of-commerce werken. Dit is materiaal dat niet meer in de handel beschikbaar of verkrijgbaar is (denk aan een boek dat niet langer wordt uitgegeven). Een werk dat niet meer in de handel is mag niet verward worden met een verweesd werk waarvan men de auteur niet kent of niet vindt.

Erfgoedinstellingen kunnen werken die niet meer in de handel zijn én die permanent tot hun collectie behoren, gebruiken voor niet-commerciële doeleinden (zoals op niet-commerciële websites) mits vermelding van de naam van de auteur.

Alhoewel hieruit kan afgeleid worden dat een nieuwe uitzondering is gecreëerd voor het gebruik van dergelijke werken, geldt deze uitzondering enkel voor zover bij koninklijk besluit geen beheersvennootschap werd aangeduid die representatief is voor alle beheersvennootschappen die in België voor bepaalde soorten werken de rechten beheren. In een dergelijks situatie is er geen uitzondering van kracht, maar dient aan deze representatieve beheersvennootschap een licentie te worden aangevraagd die een verruimde werking heeft, waardoor de licentie dus ook slaat op auteurs die niet aangesloten zijn bij een beheersvennootschap. Op vandaag is een dergelijke representatieve beheersvennootschap niet aangeduid en kunnen erfgoedinstellingen dus gebruik maken van een uitzondering.

Wel dient de erfgoedinstelling ten minste 6 maanden voor het geplande gebruik bepaalde informatie beschikbaar te stellen in de [EUIPO databank](#) zoals de identificatie van het werk.

Auteurs kunnen gebruik maken van een zogenaamde opt-out mogelijkheid en uitsluiten dat hun werk onder de uitzondering valt of onder de licentieverlening van de representatieve beheersvennootschap valt. Krijgt een erfgoedinstelling via de EUIPO databank kennis van het feit dat een auteur zijn werken uitgesloten heeft van de out-of-commerce-regeling, dan dient de instelling het gebruik van dit materiaal binnen een redelijke termijn te beëindigen.

3 Nieuw naburig recht voor persuitgever

In de wet wordt een nieuw naburig recht geïntroduceerd, naast de bestaande naburige rechten van uitvoerende kunstenaars, muziek- en filmproducten en omroeporganisaties.

Dit recht wordt toegekend aan uitgevers van perspublicaties voor het online gebruik van hun perspublicaties door aanbieders van diensten van de informatiemaatschappij (zoals aanbieders van online nieuwsdiensten, nieuwsaggregatoren en mediamonitoringdiensten).

Wetenschappelijke of academische uitgaven vallen *niet* onder het begrip perspublicaties.

Dit nieuw naburig recht geldt niet voor particulier of niet-commercieel gebruik van perspublicaties door individuele gebruikers. Deze bescherming geldt ook niet voor handelingen op het gebied van hyperlinking. Tenslotte geldt deze bescherming ook niet voor het gebruik van losse woorden of zeer korte fragmenten van een perspublicatie.

Dit nieuw naburig recht mag geen afbreuk doen aan de rechten van de auteurs (in de praktijk vooral journalisten). Bovendien is bepaald dat de auteurs van werken die verwerkt zijn in een perspublicatie een passend aandeel krijgen van de inkomsten die uitgevers van perspublicaties ontvangen voor het gebruik van hun perspublicaties door aanbieders van de informatiemaatschappij.

Dit nieuw naburig recht vervalt twee jaar nadat de perspublicatie is verschenen. Deze termijn wordt berekend vanaf 1 januari van het jaar volgend op de publicatie.

4 Delen van beschermd materiaal via platformen

Het verspreiden van materiaal door online platformen valt voortaan onder een specifiek aansprakelijkheidsregime.

Dit regime heeft betrekking op “aanbieders van online diensten voor het delen van content”. Dit zijn aanbieders die als belangrijkste doelstelling hebben om een grote hoeveelheid door de gebruikers van de dienst geüpload beschermd materiaal op te slaan en toegankelijk te maken voor het publiek, waarbij de aanbieder dit materiaal ordent en promoot met een winstoogmerk. Hierbij kan gedacht worden aan sociale mediaplatformen zoals Facebook en Instagram of videodiensten zoals YouTube.

Volgende aanbieders vallen uitdrukkelijk *niet* onder deze definitie: online encyclopedieën zonder winstoogmerk (bijv. Wikipedia), onderwijs- of wetenschappelijke gegevensbanken zonder winstoogmerk, platformen voor het ontwikkelen en delen van open source software, elektronische communicatiediensten, onlinemarktplaatsen, B2B clouddiensten en clouddiensten waarmee gebruikers content kunnen uploaden voor eigen gebruik.

Dergelijke “aanbieders van onlinediensten voor het delen van content” vallen onder de definitie van “mededeling aan het publiek” of “beschikbaarstelling aan het publiek” en hebben dus toestemming nodig om dit materiaal beschikbaar te stellen aan het publiek. Deze toestemming kan verleend worden via bijvoorbeeld een licentieovereenkomst en dient ook betrekking te hebben op handelingen die worden verricht door de gebruikers van de diensten van de aanbieder, voor zover die niet op commerciële basis handelen of indien hun activiteit geen significante inkomsten genereert.

Als er geen toestemming wordt verleend, dan zijn de aanbieders van de platformen zelf aansprakelijk voor de niet-toegestane handelingen van mededeling aan het publiek, tenzij zij kunnen aantonen dat ze: (1) alles in het werk hebben gesteld om toestemming te krijgen en (2) alles in het werk hebben gesteld om ervoor te zorgen dat bepaald materiaal waarvoor de rechthebbenden hun de nodige informatie hebben verstrekt niet beschikbaar is en (3) in ieder geval na ontvangst van een melding van de rechthebbenden prompt zijn opgetreden om toegang tot het materiaal te deactiveren of deze van hun websites te verwijderen, en alles in het werk hebben gesteld om toekomstige uploads te voorkomen.

Verder wordt bepaald dat gebruikers de mogelijkheid moeten blijven krijgen om gebruik te maken van de uitzonderingen op het auteursrecht (zoals citaat, kritiek, recensie, karikatuur, parodie of pastiche) wanneer zij materiaal van andere gebruikers van onlinediensten uploaden en beschikbaar maken.

Aanbieders van onlinediensten moeten ook een snelle klachtenprocedure opstellen voor gebruikers van hun diensten in geval van geschillen over het deactiveren van de toegang tot of het verwijderen van door hen geüpload materiaal. Klachten en besluiten om geüpload content te verwijderen of ontoegankelijk te maken dienen onderworpen te worden aan menselijke toetsing.

5 Aanpassing van het auteurscontractenrecht

De wet voert een aantal nieuwe regels in waaraan exploitatiecontracten (zowel overeenkomsten tot overdracht of licentieverlening) moeten voldoen, dit ter aanvullende bescherming van de auteur. Een soortgelijke regeling wordt ook ingevoerd voor uitvoerende kunstenaars.

Zo dient de auteur steeds een passende en evenredige vergoeding te ontvangen in ruil voor de overdracht of de licentie. De exploitant dient de auteur bovendien minstens jaarlijks transparantie te geven over de inkomsten die hij genereert met de exploitatie van het werk. Wanneer de exploitatie van het werk dermate succesvol is dat de oorspronkelijk overeengekomen vergoeding onevenredig laag blijkt te zijn in vergelijking met de inkomsten die de exploitant genereert met de exploitatie van het werk, dan kan de auteur een aanvullende passende en billijke vergoeding vorderen.

De exploitant heeft ook de plicht om het werk te exploiteren. Doet hij dit niet dan kan de auteur onder bepaalde omstandigheden de overdracht of de licentie herroepen.

(Advocaat Joris Deene, september 2022)